

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТИ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ
КИНО, РЕКЛАМА И ШОУБИЗНЕС

РЕЗЮМЕ

на монографията

Четвъртата
възможност – университетска телевизия

Иван Иванов Драганов - НБУ , София, 2017 г.

Обща характеристика на монографията.

Основната идея на тази монография е университетската телевизия като алтернатива на държавната, обществената и комерсиалните телевизии.

За да разберем смисълът и значението на университетската телевизия трябва да познаваме и разбиране две неща. Първото е университетът като място на свободната мисъл, на публичните дебати и научния принос за развитието на обществото, и държавата още от античността до днес. Така например смисълът и значението на Нов български университет може да се разбере още по-ясно чрез книгата на проф. Пепка Бояджиева „Социалното инженерство. Приемът във висшите училища по времето на комунистическия режим“. В този труд тя изследва изкривяванията във висшето образование и изкуствено създаваната с десетилетия интелегенция. Това са студенти и студентки приемани във висши учебни заведения с различни привилегии, въпреки по-слабият си успех. В някои стари университети макар и мимикрирали политическите пристрастия продължават, и до днес. В този контекст свободата в Нов български университет изпъква още по-отчетливо. Прегледът на университетските телевизии ще докаже, че в такава ниша на академична толерантност и свободен дух е естествено да търсим мястото на свободна от политически натиск и олигархични тежнения телевизия. Основната гледна точка към проблема е разочарованието от комерсиалните телевизии и в голяма степен¹ от националните обществени телевизии /особено в посткомунистическите общества/ които имат специален статус след 1989 г. Трябва да познаваме и разбираме много добре девиациите в моделите на развитие на телевизията, трудностите, които стоят пред нея и най-вече ситуацията, в която се намират днес търговските и особено обществените телевизии, за да оценим правилно смисълът и значението на университетската телевизия. В крайна сметка в телевизиите винаги стоят хора, които взимат важни програмни и управленски решения. И винаги те са били обект на критика поради масовото неудовлетворение от качеството

¹ С изключение на обществените телевизии в Англия, Швеция, Ирландия и Естония.

на програмите им. Защо? Професорът по психология от Станфордския университет Филип Зимбардо, твърди², че *за да се разберат действията на един индивид е важно да поставим въпроса: Каква е системата, в която той или тя се намират? Защото в нея оперират динамични сили. Не е достатъчно да се каже, че отделният човек не е личност, или че няма сила на волята, или че има трудно детство. Системата, която заобикаля един човек, има по-голям дял в неговите решения, отколкото признаците на личността, които той е придобил в процеса на своята социализация и на възпитанието си.* За съжаление хората, работещи в търговските и обществените телевизии се намират в система на постоянен натиск от страна на политически и финансови кръгове. Те са т.нар. от проф. Зимбардо „динамични сили“, които детерминират определени решения и модели на поведение. Към тях трябва да добавим и работата в условие на перманентна промяна на вкусове, технологии, заобикаляща политическа, икономическа и обществена среда. Това са фактори, които влияят активно върху управленските стратегии и създават условия за деформиране на информацията, игнориране и направо дезертиране от базовото задължение на телевизията да образова, и вместо това наблюдаваме масово симплифициране³ на забавленията. Имам пред вид формулираните преди половин век от първият директор на BBC барон Чарлс Уолсъм Райт важни цели на медията, която той превръща от държавна в обществена. А те са: да информира, да образова и да забавлява. Бурното развитие на телевизията през 70-те и 90-те години на миналия век даде основание да се заговори за т.нр. телевизионно поколение, което сега управлява света. Какво стана през всичкото това време и защо днес обществото и особено младите хора се нуждаят от нова програмна ниша, от неподвластни на корупция ценности и условия за работа ще се опитаме да отговорим в тази монография. Смятам, че това е значима тема пред вид факта, че се говори за телевизионно поколение или видеопоколение, което основно възприема

2

<http://cao.bg/%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BF-%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%BE-%D0%B2-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80-%D0%B7%D0%B0-%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BA%D0%B0-%D0%B8-%D0%B7/>

³ симплификация – опростяване

света чрез телевизионните образи и послания, а не чрез конкретния си опит⁴.

Трите модела на развитие...

Въпреки всичките ни упреци към качеството на програмното съдържание телевизията е велико изобретение. С нейната природа и с влиянието ѝ върху хората се занимават стотици учени. Най-важното, което трябва да се знае, за да оценим правилно днешното ѝ състояние в различните краища на света са познаването на трите модела от развитието на телевизията: американски, британски и европейски /континентален/.

Първият модел на развитие - търговските телевизии

В САЩ битката за гражданска телевизия преминава през тежки съдебни перипетии. През 20-те години първите електрически компании, заявяват своя интерес на територията на безжичните комуникации. Това са Westinghouse и, General Electric заедно с първата телефонна мрежа в щатите -AT&T. До този момент военноморският флот има монопол върху тази технология. След съдебни перипетии Върховният съд на САЩ взема важно решение, което предопределя бъдещето на американския модел за развитие на радиото и телевизията. Върховният съд отсъжда в полза на гражданските интереси и конкретно на трите компании, но постановява няколко важни норми:

1/ Върховният съд, който е най-висшата инстанция в САЩ категорично заявява, че нито САЩ като федерация, нито някой отделен щат могат да притежават свои радио и телевизия. С това още в самото начало е попречено на държавата да манипулира общественото съзнание чрез електронни медии.

2/ Никое физическо или юридическо лице не може да притежава радио или телевизия с национален обхват. В отделните региони дяловото пазарно участие не бива да надхвърля 25%. С това решение Върховният

⁴ „Телевизията и детето” – авт. Вирджилиу Георге – София, 2012 г. изд. ”Омофор” стр.33

съд де факто предполага бъдещата фрагментация на пазара и предопределя появата на т.нар. монотематични или нишови формати и канали.

3/ Новите медии ще се управляват чрез регулация.

В резултат от това решение през 1927 г. е създаден първия закон за радиото „The Radio Act“. За неговото спазване е назначен специален държавен регулаторен орган „The Radio Commission“. През 1934 година законодателството е усъвършенствано, приети са първите технологически стандарти за радиоизлъчване. /За телевизията няма стандарти, защото все още е възприемана като процес./ Създава се „The Telecommunication Act“ и за първи път в историята на електронните медии независим регулаторен орган **FCC**, който издава, контролира и отнема лицензии за радио-телевизионна дейност.

Обществената телевизия – вторият модел на развитие

В Обединеното кралство през 1922 година BBC започва своето първо радиопредаване, а през 1927 година получава и Кралска харта за срок от десет години като обществена медия. Тази традиция продължава и до днес. Как се стига до това положение? През 1926 г. Уинстън Чърчил в качеството си на финансов министър въвежда т.нар. златен стандарт на лирата. Това означава златно покритие на английската лира, но то оскъпява много стоките на външния пазар. Пристанищата са пълни с кораби с върната английска промишлена продукция, която не е конкурентноспособна на външните пазари поради високата себестойност на британската лира със златен еквивалент. Възниква тежка пазарна и индустриална криза, и в Англия избухва национална стачка. На втория месец спират да излизат и вестниците⁵. Тогава барон Райт⁶ нарежда да се

⁵ Именно по повод на тази стачка Джон Мейнард Кейнс създава своята прочута икономическа теория за регулаторната роля на държавата.

⁶ *Джон Чарлз Уолсъм Райт, първи барон Райт /1889-1971/. Основоположник на британската традиция за независимо обществено радио и телевизия. И до днес Хартата на Би Би*

подготвят и излъчват пет пъти емисии новини на ден, за да бъде информирано населението. Най-важното, което той прави е преди това да въведе **стандарти в журналистическото поведение**, като най-важните са безпристрастност и равноодалеченост от страните ангажирани в проблема, който се отразява. В отговор правителството реагира остро отрицателно към появата на тези новини, а Чърчил иска да закрие BBC. Барон Райт търси подкрепа в парламента и печели мощно лоби там. Депутатите вземат специално решение и забраняват на правителството да закрива BBC. В отговор Чърчил престава да превежда финанси на корпорацията и де факто журналистите работят дълго време без заплати. При това положение депутатите приемат закон, с който обявяват BBC за обществена медия. Според него BBC ще работи със специална Кралска харта, което ѝ гарантира политическа независимост и ще се издържа от такси от населението, което да гарантира **нейната финансова независимост**. Дванадесет довереници⁷ ще следят за редакционната независимост на BBC според стандартите създадени от барон Райт и ще гарантират нейната независимост с личния си авторитет. Те имат статута на Управителен борд, който изготвя стратегията за развитие на BBC и отстоява независимостта на корпорацията. Но, този орган е инструмент на управление, а не на регулация. /Едва през 2006 година в Англия се създава единен регулатор OFCOM./ **Две цели за съществуване на обществена медия са постигнати – редакционна и финансова независимост. Така се стига до създаването на втория устойчив модел на развитие на телевизията – този на обществената телевизия.**⁸

Си се основава на дефиницията за мисията на Би Би Си „да информира, образова и забавлява”, формулирана от Райт – нейния първи директор /1927-1938/.

⁷ Това са прочути с репутацията си и публичното си влияние личности – сър Джордж Бърнард Шоу ,сър Лауренс Оливие и т.н.

⁸ Трябва да се знае, че след появата на печата през 1688 г. навсякъде на континента вестници се издават с кралски указ и са обект на строга цензура. Изключение прави Англия, в която всеки може да издава вестник и той може да бъде спряно само от съда според ясни принципи на работа. С две думи обществения характер на BBC не се появява от нищото, а е резултат от над два века успешна практика.

Нейният смисъл е да предава в интерес на обществото и през гледната точка на зрителите, а не само и единствено през тази на правителството.

Държавната телевизия – третият модел на развитие

На континента първите експерименти във Франция започват още през 1931 година. През 1935 година вече започват редовни телевизионни излъчвания, като предавателят и антената се намират на Айфеловата кула. Предаванията достигат невероятната за онова време цифра от **15** часа дневно. Това не постигано дори в САЩ.

Германия започва да развива още през 30-те години експериментиране в областта на телевизията. През 35-та година тя осъществява първи публични предавания на определени места.

През 1936 година започват редовни излъчвания по два часа дневно – от 20.00 до 22.00 ч. Същата година е показан и голям репортаж от откриването на Олимпийските игри в Берлин, на който присъства и фюрерът. На тези Олимпийски игри германците първи въвеждат **многокамерното** снимане.

Общото между Франция и Германия, че от самото начало телевизиите са държавни. Те предават изцяло гледната точка на държавата, обществото е в периферията като обект на интерес и дебат. Именно тази особеност на държавната телевизия като модел на пропаганда, агитация и манипулация е причина след войната телевизиите в победените държави от Оста Германия, Италия и Япония задължително да се преформатират като обществени. За разлика от Англия обаче в тези държави регулацията е наложена от победителите по изрично настояване на САЩ като задължителен важен елемент от американския модел на развитие. Това се прави с ясната цел да се гарантира обществения характер на тези телевизии и да се избегне всякаква опасност от реставрация на нацизма и фашизма.

Държавната телевизия е третия модел на развитие на телевизията. Нейният смисъл е да утвърждава „правилността“ на правителствените решения. Той е напълно отречен в Европа през 1989 година след приемането на директивата 552/89/ЕИО известна като директивата „Телевизия без граници“. Той е забранен за развитие за всички държави членки и кандидат - членки на общността, които са задължени да преформатират държавните си радио и телевизия в обществени по модела на BBC.

За да разберем логиката на изискванията на приетата през 1989 година европейска директива „Телевизия без граници“ не трябва да забравяме целта на промените, които тя налага в електронното медийно пространство. А тя е рязко и едновременно прекъсване на обвързаността на държавните телевизии с управляващите политически и подкрепящите ги икономически сили. Смисълът, който определя целта е плурализъм на гледните точки, публичност и прозрачност на политическите решения, безпристрастност в коментарите и анализите. Водещият модел е на BBC като първата обществена телевизия развила се така поради дълбокото убеждение, че общественият интерес стои над всичко останало. В крайна сметка идеята е в 20.00 часа вечерта да престане да говори държавата единствено и императивно, и телевизията да се превърне от инструмент на пропагандата в територия на развитото гражданско общество. Затова задължително навсякъде в държавите от ЕИК държавните телевизии се преформатират със специален, гарантиран от закона статус на национални обществени телевизии.

Обществената телевизия много пъти е дефинирана от Съвета на Европа като елемент и инструмент на демокрацията и част от нейното културно наследство. Накратко – това е нейният смисъл. Въпреки това обществената телевизия е заплашена от страна на политически и икономически интереси. Правителствата все още са склонни да разглеждат обществената телевизия като подопечна територия и с това уронват нейния престиж и идентичност. Според изследване на Отворено общество именно затова в цяла Европа медийни наблюдатели и неправителствени

организации остро критикуват телевизиите за връзките им с политическите партии /като техните ръководства къде по-открито, къде по-прикрито демонстрират това/ и което води до спад на критическия патос на техните предавания. Според изследването в страните в преход работещите в обществената телевизия страдат от липсата на чувство за важността на тяхната мисия,⁹ липса на устойчиво финансиране, политическо вмешателство в работата на ръководните им органи, и незадоволителна степен на осъзнаване смисъла и значението на обществените телевизии. Така че можем да кажем с известна доза условност, че все още в страните в преход преобразуването на държавните телевизии в обществени протича мъчително и по-скоро формално, отколкото би ни се искало, водейки се от модела на BBC. На практика почти навсякъде държавата все още изпълнява ролята на върховен ръководител. Това става възможно, защото в много от държавите в преход назначаваните в ръководните органи са близки до ръководещите политически партии, контролиращи парламента и правителството. И в общественото съзнание в страните в преход хората ги свързват в съзнанието си с държавни институции, подвластни на намесата на държавата в дейността и програмите им. И наистина е факт, че някои правителства все ще с нежелание се разделят с властта над обществените медии. Може би и затова обществените телевизии са възхвалявани и критикувани в почти еднаква степен. Истина обаче е, че продуцентските насоки на BBC и техните етични стандарти са внедрени или адаптирани в много от страните в преход включително и в България, но това не е променило в задоволителна степен тяхната независимост.

Ако се опитаме да резюмираме промените и проблемите, които възникнаха при търговските телевизии у нас равносметката би се свела до баналното – загубени илюзии за плурализъм, свобода на словото и територия за развитие на гражданското общество.

В първия основен програмен сегмент новинарските емисии вместо по пътя на сериозната информация, задълбочени коментари

⁹ В БНТ нямат все още дефинирана мисия.

и анализи масово се занимават с институционална, дори чисто протоколна информация, съдържаща зле прикрит PR, политически интриги, светски клюки и незначително количество събитийна информация, така както правят таблоидните вестници.

Във **втория по важност програмен сегмент** публицистичните предавания трябваше да се превърнат в алтернатива на държавната телевизия и да включат широки кръгове от академичната общност, неправителствения сектор, браншове и съсловия. В действителност те съзнателно се ограничиха до тиражиране на мнението на тесен кръг от избрани от тях коментатори – като присъствие не повече от 15-20 на брой за водещите телевизии, които би трябвало да изразят позицията на обществото. Сред тях безспорни авторитети са едва 10%, а останалите са набедени за такива. Това мога да окачества като съзнателна подмяна на плурализма с негово подобие. Млади експерти рядко присъстват в тези предавания. Младите политолози, културолози, философи и изкуствоведи, които са бъдещето на България нямат трибуна за деклариране на позиция и изразяване на отношение към подредбата в дъжавата и обществото от гледна точка на младите хора. А след време именно те ще управляват държавните институции или ще заемат ключови експертни позиции в тях.

В **третия важен програмен сегмент - филми и сериали** се забелязва отчетливо доминиране на маркетингова гледна точка към програмата. Тя е насочена към най-невзискателната част от аудиторията. Дневно шестдесетте кабелни телевизии с национален обхват излъчват около 200 филма и епизоди от телевизионни сериали. Съзнателно или не българските филми са игнорирани, собственото производство е инцидентно. Без тях българите няма как да бъдат емоционално обединени и съпричастни към свои проблеми, които да съпреживеят, да се опознаят взаимно, да се почувстват по-близки. Как ще се постигне това след като телевизиите им предлагат предимно измислени емоции проектирани в чужда социокултурна среда?

Най-важното за една телевизия е познанието на хората за себе си и процесите в обществото и природата. Това не се случва у нас. Основата на познанието - документалните и научно-популярни филми са програмен сегмент на чуждестранни монотематични канали. В българските телевизии reality поредиците изместиха филмовата част и другите по - сериозни форми на култура и забавление.

От 1989 год. е либерализиран телевизионният пазар в Европа. В България това се случва през 1999 г. В края на 1989 год. европейската директива „Телевизия без граници“ недвусмислено отрече практиката на държавната телевизия и въведе пакет от комплексни мерки, които да отделят и ограничат до максимум възможностите на политиците и по-специално на държавата, както и на икономически групировки да се намесват в работата на телевизията. Водещ модел бе този на BBC. Създаден бе единият стълб на телевизията в Европа – **националната обществена телевизия**. Ключови понятия бяха управленска, редакционна и финансова независимост на електронните медии и особено на националните обществени оператори. Така европейската общност по онова време дава конкретна висока оценка за зрелост на европейското гражданско общество и отрича категорично пропагандата и манипулацията като инструменти за политически цели с краткосрочен характер, масово използвани в държавните телевизии. За вторият стълб европейските експерти ползват модела на САЩ. От него бяха заимствани **регулацията на електронни медии и пазара на частни комерсиални телевизии**. Всички тези мерки не бяха пожелателни, а задължителни. Двадесет и седем години по-късно разочарованията все още са, ако не по-големи, то те са поне колкото радостта от постигнатото. С изключение на четири държави – Англия, Ирландия, Швеция и Естония масово правителствата продължават да заобикалят по различни начини принципите в законите и европейските директиви, и да назначават „свои политически проверени“ хора в управителните и надзорни органи в телевизионния сектор. Това означава, че те нямат доверие на независимите експерти и предпочитат да работят с политически обвързани персони. По-лошото е, че те невинаги са експерти в

съответната област. Това поставя под съмнение редакционната независимост на националните телевизии и готовността на регулаторните органи да я отстояват. Сто и тринайсетото място в ранг листата по свобода на медиите красноречиво доказва това, независимо, че бяха изписани концепции от „независими“ експерти включени в управителните органи как ще отстояват свободата на журналистите. Това все още не се случва и всички европейски анкети го доказват.

Другото разочарование в България /може би единствената държава в Европа/ е липсата на работещ механизъм за финансиране на националните медии с такси събирани от населението. Тази липса обикновено означава минимален бюджет в рамките на държавния и поставя генералните директори под косвена зависимост от субективното мнение на съответния министър на финансите или на неговия премиер. Ако към това прибавим незрялото гражданско общество, липсата на воля у държавата да го стимулира, вместо да го потиска, липсата на високо количество хора с лично достойнство, и с етос на общественото служене, възискателност към личната репутация, и непоносимост към лично компрометиране картината става мрачна, и отлага решаването на проблема с независимостта на обществените телевизии с десетилетия.¹⁰ За двадесет и седем години се появи ново поколение, което вече не вярва на обещания и няма никакъв респект към политиците. Най-малкото, защото те обещават много, а всъщност са колонизирали политически държавната администрация и не пускат никой извън своите политически съпартийци в нея. Съществуват многобройни примери с отличници от престижни европейски университети, които работят в колцентрове, докато в същото време неясни субекти със съмнителни дипломи, но партийно активни задръстват и блокират със своята некомпетентност държавните институции и пречат на прехода. Аз лично не виждам скорошен изход от тази ситуация. По този начин смисълът на обществената телевизия да служи повече на обществото, отколкото на

¹⁰ Jakubovicz Karol & Sükösd Miklós: Twelve Coincepts Regarding Media System Evollution and Demokratization in Post-Comunist Societies – 2008 Intellect Ltd., Bristol, UK ,p. 25

властта се губи в голяма степен. Понякога това става по-флагрантно, понякога по-грубо, но резултатът е един.

В сектора на търговските телевизии близо голям процент от програмата се сведе до простия смисъл да се гони печалба на всяка цена. От формулировката в Закона за радиото и телевизията става ясно, че единственият смисъл на комерсиалните телевизии е да формират печалба. Целите им се свеждат до простото търговско правило – **какво и как ще се продаде**. Както вече отбелязахме Комитетът на министрите при ЕК е приел резолюция, че регулаторните органи в държавите членки на ЕС могат да възлагат на комерсиалните телевизии да изпълняват обществени функции. Това в България досега не се е случило. Едва ли ще се случи и занапред.

Важното е, че промяна в телевизионния пейзаж би могло да има в България само ако се появи като замисъл, смисъл и философия друг модел телевизия. Това ще бъде **четвъртата възможност** за обществото да получи гражданска медия. Под това разбирам съдържание насочено не само към елитите, но и към обществото, неговото нравствено и културно развитие в светлината на казаното от проф. Джон Гарднър.¹¹

Тази цел е постижима само с високи изисквания към собствената продукция – сериозни, а не таблоидни новини, умна и аналитична публицистика, задълбочени коментари, анализи, художествени телевизионни филми и сериали. Такъв вид програма като осмислен репертоарен подход би била възможна единствено в ефира на финансово и редакционно независим национален обществен оператор¹²

¹¹ Джон Гарднър – „За нравствеността в литературата” – стр.25 изд. Народна култура, София 1983 г.

¹² Отново напомням важния британски императив при правене на телевизия: **„Визията на ВВС е, че трябва да бъде най-творческата медия, която се ползва с най-висока степен на доверие в аудиторията. Обществената телевизия трябва да прави всичко възможно, за да задоволява потребностите на своите зрители с програми и предавания, които да информират, образоват и забавляват, обогатявайки техния живот по начин, по който търговските телевизии сами не биха успели да предложат. Обществената телевизия трябва да се ръководи изцяло от интересите на**

или в ефира на университетска телевизия. Каквато у нас все още няма, но ние имаме творчески ресурс да я създадем.

В този текст формулирахме и систематизирахме проблемите, които стоят, и пред националните обществени телевизии. Навремето главния секретар на BBC ни¹³ каза: Ние сме най-добрата телевизия, но вие няма да можете да направите такава телевизия във вашата страна. Двадесет и две години по-късно се разбра, че е бил прав. Въпросът опира не само до модела, но и до манталитета на хората, работещи в телевизията, както и този на зрителите. Като вземем под внимание завоалираните проблеми на обществените телевизии в /не/видимата битка за политическо и икономическо влияние, както, и елементарните цели на комерсиалните телевизии става ясно, че единствената надежда за независима, отговорна и позитивна телевизия към днешна дата е появата на университетските телевизии на територията на независимата академична общност, която е такава от античността насам. Освен пряка образователна цел, нейното значение ще бъде да произведе съдържание, което да промени качеството на анализите, коментарите, дебата и посланията, както и нивото на българския език.

Специфичният смисъл от университетската телевизия е да създадем ниша свободна от политически, финансови и всякакви други странични зависимости освен мисията да служи на обществения интерес. Смисълът е чрез университетската телевизия да изградим култура и самочувствие на независимост, свобода, евристика, нетърпимост към цензура, и отсъствие на автоцензура у поколения млади хора, които след това много трудно ще бъдат вкарани в матрицата на съществуващите негативни практики на комерсиалните, и обществени телевизии. Надяваме се тези млади хора, възпитаници на

обществото, да подкрепя талантите и новаторите, да действа независимо от всякакви чужди и частни интереси и да спазва най-високите етични стандарти.” - Стандарти и ценности на BBC” – изд.БНР, БНТ, ФЖМК-Сфия 2002 г. стр.5

¹³ По време на специализация на управленски кадри от БНТ в BBC през 1994 г..

университетските телевизии да останат извън модела на негативизма в новините, банализирането на проблемите, небрежният уличен език, шумната глупост и евтините забавления. Духът на свободната мисъл ще бъде вече изграден и развит в съзнанието на студентите, и те вътрешно ще бъдат новите независими хора, които вероятно ще променят шумния, пъстър, но изпразнен от съдържание и смисъл телевизионен поток.

Друг важен смисъл е, че академичната общност ще намери своя телевизионна територия за представяне на иновационни идеи, задълбочени анализи и смислени коментари. Тази общност сега е игнорирана от националните телевизии с няколко изключения, които аз квалифицирам като ТВ звезди. Те се канят инцидентно и присъствието им по националния ефир е фрагментарно. Представителите на академичната мисъл чрез ефира на университетската телевизия ще получат възможността да вземат равностойно участие в публичния дебат, да лансират мнения и възгледи далеч от конюнктурни идеи, популистки тези и безпочвени обещания за развитието на обществото, и държавата. Те ще се превърнат в коректив на статуквото чрез ресурса на своите познания, които ще експонират чрез ефира на университетската телевизия. Важно обстоятелството е, че тези хора ще повдигнат нивото на телевизионните дискусии, ще подобрят рязко и отчетливо нивото на българския език, който сега е на много ниско равнище. Аз съм убеден, че моделът на дебат с аргументи и контраагументи ще се превърне в модел за останалите телевизии. В този контекст университетските телевизии ще стимулират обществените също да се развият по линия на своята независимост, обществена мисия, качество на новините и коментарите. Присъствието на преподавателския състав в национален телевизионен ефир ще повиши тяхната популярност и престижа на университета. Най-важното е, че преподавателския състав ще демонстрира отговорно, логично и убедително говорене. Д-р Виктор Франкъл заявява, че неговата специалност логотерапията вижда в отговорността самата същност на

човешкото съществуване. От такава гледна точка можем да кажем, че смисъл на университетските, а и на обществените телевизии е да служат на обществения интерес като носят цялата отговорност за високата доза критицизъм и задълбочени анализи в своите предавания, ясно, и точно осмисляне и артикулиране на проблематиката. Това може да се постигне като се преформулира тясно утилитарната задача на студентската телевизия като учебна и се преформатира на университетска телевизия с хоризонт на създаване, и излъчване на програма, която да представя, както идеите и творчеството на студентите, така и мненията, и научните постижения на академичния състав. След краха на модела на държавната телевизия, разколебаните като редакционна независимост национални обществени телевизии /с изключение на BBC и още три национални обществени телевизии в Швеция, Ирландия и Естония/, както и от разочарованието от елементарните идеи и цели на търговските телевизии това е четвъртата възможност да се създаде качествена, независима от политически и финансови интереси програма в интерес на обществото. Друг шанс за издигане на телевизията у нас на ново качествено ниво на този етап няма.

Основно съдържание на монографията

Увод – В увода е изследван пътя на загубената духовност от екраните на комерсиалните телевизии, всекидневните психологически убийства по време на новините, моделите на виртуална действителност, които телевизиите създават. След всяка новинарска емисия нещо в психиката ни умира или поне закърнява до степен да се превърнем в безразлични и отчуждени от страданията на хората зрители. В частта за забавленията търговските телевизии ни пренасят в света на фалшивите отношения в риалити форматите, които приличат на истински, но не са. Това е свят на безсмислието и груповата халюцинация. Ако си зададем важният въпрос дали тези програми ни помагат да разберем света, в който живеем, самите себе си и своите постъпки, основните критерии за добро и зло отговорът ще бъде категорично отрицателен.

В първа глава са проследени трите модела на развитие на телевизията – американски – този на търговските телевизии и регулацията на електронните медии; британски-това е най-устойчивият модел на обществена телевизия – моделът на BBC; и третият модел - държавната телевизия, която е доминиращ модел в Европа.

Във втора глава е представено развитието на обществените и търговски телевизии в Европа и обстоятелствата довели до директивата „Телевизия без граници“, която променя гледната точка към телевизията, слага край на контрола и цензурата от държавата и поставя началото на телевизионния бизнес и мениджмънт.

- **В третата глава** е проследено бурното и противоречиво развитие на телевизията и либерализирането на пазара на електронни медии в посткомунистическите държави след промените през 1989 година.
- **В четвъртата глава** са проследени промените, които настъпват с възникването на комерсиалните телевизии. Ако се опита да резюмираме промените и проблемите, които възникнаха в аудиовизуалното пространство у нас равносметката би се свела до баналното – загубени илюзии за плурализъм, свобода на словото и територия за развитие на гражданското общество.
- **В петата глава** е разгледано състоянието на телевизиите в Западна и Източна Европа. Анализирани са моделите и са систематизирани проблемите, които стоят за разрешаване пред тях.
- **В шестата глава** е анализирано как се развиха процесите в България по отношение на преформатирането на държавната телевизия в обществена и либерализиране на медийния пазар по отношение на комерсиалните телевизии.
- **В седмата глава** е направена сравнителна характеристика на университетско-студентските телевизии по света.
- **В осмата глава** е предложена програмна концепция на университетска телевизия на НБУ.

- **В заключението** е изведена тезата за университетската телевизия като алтернатива на другите три модела телевизии. Важното е, че промяна в телевизионния пейзаж би могло да има в България само ако се появи като замисъл, смисъл и философия друг модел телевизия. Това ще бъде четвъртата възможност за обществото да получи гражданска медия. Под това разбирам съдържание насочено не само към елитите, но и към обществото, неговото нравствено и културно развитие. Тази цел е постижима само с високи изисквания към собствената продукция – сериозни, а не таблоидни новини, умна и аналитична публицистика, задълбочени коментари, и анализи, художествени телевизионни филми, и сериали. Такъв вид програма като осмислен репертоарен подход би била възможна единствено в ефира на университетска телевизия. Каквато у нас все още няма, но ние имаме творчески ресурс да я създадем.

Приноси на монографията :

- Систематизиран е историческият опит на световните телевизионни страни и тяхната практика в развитието на телевизията като държавна, обществена и търговска.
- Анализирани са логиката на развитието на обществените телевизии в континентална Европа след Втората световна война, въвеждането на регулацията на базата на опита от САЩ след 62 години практика и отражението на тези събития за либерализирането на телевизионния пазар и прякото му влияние върху развитието на гражданското общество. Доказано е, че моделът на обществено управление в BBC е по-ефективният, трайният и обществено полезен. Констатирано е, че само още в три страни този модел е ефективен.
- Систематизирани са характеристики от негативната практика на неумело ръководство на националните обществени оператори, политическата зависимост на техните органи на управление, което води до желание за ревизия на мястото, ролята и финансирането на националните обществени

оператори през 1996-1999 година по време на еврокомисаря на телекомуникациите Мартин Бангеман.

- Анализирани са причините, довели до забавянето на либерализацията на телевизионния пазар в България и от там до забавяне развитието на телевизионния бизнес.
- Систематизирани и анализирани са проблемите, които стоят пред националните обществени телевизии в посткомунистическите държави.
- Систематизирани и анализирани са проблемите, които стоят пред комерсиалните телевизии.
- Систематизирани и анализирани са проблемите, които стоят пред регулацията на електронни медии в България.
- Направена е сравнителна характеристика на университетско-студентските телевизии в света..
- Представена е съвременна концепция за студенско-университетска телевизия на НБУ.
- Изведена е тезата, че единствено университетската телевизия е алтернатива на досегашните модели на телевизионно развитие в днешното състояние на взаимоотношенията държава-общество.